

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Thesaurus Eloqventiae Sacrae Et Profanae, Saluti &
incolumitati Rerumpublicarum utilissimae**

Alberti, Alberto

Coloniae Agrippinae, 1669

Adversariorum Orationes, atque Conciones, quia inordinatae sunt, minimè
delectant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69225](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69225)

pidinem emineant; si extra coronam verticis
D singularum planarum progerminent; si ani-
 mantum rictus, speciesque deprimant; adest
 statim cum falculâ olitor, omnesque illos aut
E stolones, aut coliculos, aut cininos severtè
 castigat, secat, recidit. At omnes illi ramu-
 culi innumeris foeti erant fructibus. Nihil mo-
 ror, inquit hortulanus, hîc mihi decor, & venu-
 stas curæ est (quanquam arbusculæ etiam sic
 castigatæ uberiores fructus ferent) quicquid
 extra ordinem surgit, ordinem disijcit, venusta-
 ti officit, concinnitati detrahit; ac proinde aver-
F runcetur.

*Adversariorum Orationes, atque Con-
 ciones, quia inordinata sunt, mi-
 nimè delectant.*

203. **O** Stendi hætenus, Auditores, satis
 perspicuè, quàm pellax, mirusque
 voluptatis genitor sit ordo, quantaque hunc
 inter, atque illam affinitas intercedat. Nunc i-
 dem ordo postulat, ut ab Adversariis meis quæ-
 ram, quem ipsi ordinem, suis in Orationibus,
 vel Concionibus teneant. Sed quorsum? Illine
 ordinis ullam orbitam queant insistere? Illi-
 ne, qui immodicam delectationem tam per-
 ditè amant, possunt, quid ordo sit, suspicari?
 Quasi verò modus sine ordine esse valeat,
 quasi modus certos quosdam fines, & termi-
 nos cuique rei non præscribat: quasi ratas ad
 leges, atque mensuram singula non exigat.
 Quod si modus id, cui accidit, terminis inclu-
 dit,

dit, si finibus circumscribit, si legibus temperat, si mensurâ partitur, potestne h ordine esse discretus? Quum igitur immodici isti ornamentorum factores omnem delectationis modum, ut immoderatam ubique ferant, aspernentur; an non etiam omni ordini eadem opera nuntium remittunt? Deinde, nonne paulò ante mea ex disceptatione didicerunt, suas Orationes, atque Conciones fastidii esse plenissimas? At quid magis ordinem pervertit, quàm fastidium? Fallor. Fastidium everfi potius ordinis individua est appendix, quàm everfor; & turbati exploratum magis argumentum, quàm turbator. Tu verò tam acutè **A** declamando quanta impleas aures satietate? Tenes igitur manu, & nescis, ipsissimum vitiati ordinis chirographum. Quod enim fastidio est, nempe supra modum, ac vires illius, cui creat fastidium, est. Dapes fastidis, nempe quia palato tuo, vel saturitati non congruunt. Quæ autem non congruunt, possuntne cum ordine, qui continua quædam convenientia est, ullo modo convenire? Vide igitur, vide implacabiles fastidii cum ordine similitates. Intellige aliquando, quum in dicendo tam effræni sensiculorum intemperantia tantum satietatis apportes, buccina quasi te signum edere, omnes à te ordinis leges sine ullo respectu fuisse temeratas. Sed quid ego de fastidio loquor? quid in re apertissima longiore sermocinatione opus est? An qui se extraordinarios Oratores, Concionatoresque censeri ambiunt, aliquid ordinis ordiri, aut

B invenire queant ? Itane ordinem isti audeant nihilominus contestari ? O capita obliviosa ! Itane citò è memoriâ excidit, quum de ingenio vestro verba facerem, luculenter à me tum demonstratum, eo vos idcirco frigere, atque languescere, quòd omnem ordinem scèdissimè affligatis ? Quæ potest ergo de ordine illis, aut jurgium amplius remanere ? Quum enim absque controversiâ, nullum ordinis specimen à vobis dari, planum sit: cui potest anceps esse, neque ullam à vobis delectationem, ordinis nempe filiam, gigni posse ?

A 204. Verùm minutæ hæ interrogatiuncule acutiores, puto, sunt, sapientissimi Patres, quàm ut ab Adversariis meis non ingeniosissimis percipi queant. Metiar igitur disceptationem meam ad istorum angusti oris captum,

B missis que illis quasi punctis epicheremate substrictis, stylum latius, ac liberalius fundam. Vos ipsos ego jam appello, perblandi Declamatores ; vos, inquam, mihi, qui pro vestro more, quæ semel pro exploratis concessistis. Punicâ fide iterum antiquitatis, ex fuga retracti, jam pœnas dissipati ordinis persolvite. Nam quum Orationis, Concionisve ædem in descriptionum latera sinuatis ; quum sine claræ quæstionis prospectu eam confestim interiorum in cæcum arcana doctrinæ antrum reducitis ; quum subitò in angulum abjectæ prorsus digressionis declinatis, quum in edito arrogantia tumulo, altoque supercilio, hinc partitionis unum parietem statuitis, illinc alterum in inscientiæ voraginem deprimitis,

mitis, quum nullum perspicuitatis ostium,
 quo ejus cognitio adeatur, relinquitis;
 quum nullas explicatae dictionis fenestras pa-
 refacitis, quum obscuritatis tenebras ubique
 offunditis; quum vestra illa acuminum adyta,
 atque mysteria nulli Auditorum, nisi longissi-
 ma commutationis gestatoria scala, cochlea **C**
 ve admota, penetranda, tam alte suspenditis;
 quum rerum, quae affectus possent suppedita- **D**
 re, apothecam, seu cellam vinariam sub initium
 illico panditis; in exitu vero perorationis a **E**
 quam iusfatae fabellae propinatis; quum sta- **F**
 bula rejectaneorum argumentorum in fronte:
 aulam autem validae amplificationis extermi-
 natis; quum rationis denique cubicula, distor- **H**
 ta, exilia, rimosa, gibba, ac ruinosa concamera-
 tis; vosne de serie aliquid cogitatis? vos de or-
 dine curam ullam suscipitis?

205. Sed nunc vertite vestram Orationem,
 in exercitum. Quando entymematum milites
 palantes huc, atque illuc agitis? quando omnis
 disciplinae lege solvitis? quando nullos servare
 ordines, imo pervertere jubetis; quando in-
 praerupta, atque a causa omnino avia praeci-
 pitatis; quando latronum more jam Poetarum **A**
 vineas populamini? jam Sophistarum vitidaria **B**
 ditipitis; jam viarum divortia obsidentes, tran-
 seuntium Comcedorum peras, manticasque
 salibus fartas executitis; jam Circulatorum di- **C**
 steria expilatis; jam Juvenalis scommata depe-
 culamini; jam Plauti jocos exenteratis; jam
 Martialis argutias invaditis; jam omnium len-
 ticulorum penum exhauritis; demum quando
 O 5 offi-

officinas omnes, atque tabernas venalium ornamentorum, ut tandem persuasioni solitudinem, vastitatemque importetis, per vim totas ferme asportatis, ut nulla penitus muscariaistarum sententioharum, atque nugarum ludicro ab ingenio fabricata apud ullum nugonè, vel Comœdum, satis clausa sint, quin à vobis repente vel unco extrahantur, vosne ordinis ulla lineamenta ducetis?

206. Quod si eadem Oratio in citharam commutetur; tu sanè non argumentorum fides, quæ fidem maximè faciunt, sed similitudinum chordas dumtaxat, quæ ré explicant tantùm, extendis, tu pari omnes sono ita illas temperas, ut tam à primâ, quàm ab ultimâ, exordiri fas sit; nec miùs robusta media, quàm alia quæcunque audiatur; tu sursum, deorsumque non digitorum articulos minutatim inflectis, sed integram manum inscitè carpentem, scalpentemque inciras, & deducis. Sed què tandem hoc pacto ordinis tu ullâ sollicitudine simul tangaris.

207. Transforma nunc Orationem in humanum corpus. Exordii caput epilogi pedibus subijcis; argumentorum nervos è corpore evelis, acuminumque cincinnos substituis, tibias affectuum in humeros partitionis trajicis; brachia confirmationis collo narrationis præfigis; quæstionis frontem sub præteritionis axillam abscondis; & tunc cum ordine vel minimum unguem consentias? Sed ecce, velut orbis quidam tua prodit Oratio Schematum sidera in senficulorum mare demergis; exundantium vene-

venerum aquas supra caussæ cælum effers;
caelestes inductionum orbis infra argutiarum
arenam deprimis; quæstioais solum inanissimi
styli vento inflas, insanoque terræ motu labe-
factas, ut ordo ullus apud te sedem reperiat?

208. Sint autem planè acumina, sententiæ,
atque argutiæ flores quidam, & lætæ velut ar-
busculæ in Orationis viridario consistæ ab in-
genio. Atqui vos ea nunquam intra lineã mo-
derationis continetis; non ullâ iudicii falculâ
castigatis, non in rationum areolas, non in
morum tessellas, non in affectionum toros di-
stinguitis; sed ubique spargitis, ubique disse-
minatis, ubique profunditis. At enim horti O-
ratorii prima, si vigilatis, lex est, ut tot acumi-
num flores, tot sensiculorum herbulae, tot vo-
luptatis capreoli, tot oblectationis conciliaeri-
culæ tolerantur, quot ordo, caussæ, & persua-
sionis finis patitur; ac jubet, ut nimirum ampli-
ficationum interjectæ semitæ, bivia, trivique
ab omni affectationis gramine pura, ab omni
luxuriantis ingenii surculo libera; & nuda sint.
Vos autem jurati hostes moderationis, acumi-
nū foeniculo nō solum areolas totas, sed toros A
etiam sulcos, liras totas, totas semitas, bivia, &
trivia universa consternitis: nunquam falcē ad-
hibetis, nihil unquā reciditis; sed de huiusmo-
di pigmentorum, & flosculorū horto pratū &
silvā facitis. Ubi igitur ordinis vobis ulla reli-
gio? scilicet, at si ordo omnis à vobis corruptus
ubi dec? ubi venustas? ubi oblectatio? Nusquā.

209. Quare, quum Adversariorum declama-
tiones nullo ferè ordine splendeant, quid eis

potest esse perversius? qui errores labyrinthi
magis inextricabiles? Quod si illæ & ingenio
vacuæ, & fastidio refertæ, & ordine destitutæ
A sunt, quid reliquum eis concinnitatis esse que-
at? quam delectationis speciem adumbrare, aut
mentiri possint? Ita in auras prorsus, ac fumum
immodicæ spectum voluptatis, ab iisdem Ad-
versariis compositum, perridiculè evanescit.

*Quæ utilia, atque honesta sunt, afferunt
oblectamentum.*

A 210. **D**E ingenio, quo egent Adversarii; de
fastidio, quod creant; de ordine, quo
carent, quæ tria oblectationi ferendæ maximè
incommodant, ad id locorum jam satis. At
quid præterea est, quod demulcere Auditorem
possit Venio demum ad longè uberiorem ob-
lectationis fontem, utilitatem nempe, atque
honestatem. Sic enim latentis naturæ manibus
omnes informati sumus, ut quæcunque honesta,
juxtaque commoda, nobis sunt, ingenti
nos jucunditate omnino cumulent. Scio ple-
ræque esse utilia, atque honesta, quæ nulla ta-
men, aut per exiguâ afficiunt voluptate. Medi-
cata quippe portione graviter laboranti, ad va-
letudinem recuperandam, quid salubrius, vel
honestius? Sed quàm sæpè nihil insuavius, atq;
amarius? Contra verò multa, quæ maximè de-
lectant, nullum habent cum honestate, utilita-
teque commercium. Nam pecudum volupta-
tibus ad homines summo cum probro tradu-
ctis quid scædus, aut nocentius excogitari po-
test? Res compertissima. Pergo, At quæcumq;
honest-